

הלוקח עובר המורו פרק ראשון בכורות

ו.

עין משפט
ג' נר מצוה

יש א ב מיי פ"ב מהל'
בכורות הלכה ו סמנ
עשר ירח טושיע י"ד סימן
שט פט"ו:
ג מיי פ"א מל' מחלטה
אכרונה הל"ה טושיע י"ד
ק"ט עט"ו כ"ג:

שיטה מקובצת

אל אלא בפרה שילדה מין
חמור ולא חמור שילדה
חמור וראיתו ספירם כחכות
בהם חמור שילד כעין פרה
וגורמא נכונה היא דטפי הרי
חדוש פפור מן הכבורה
חמור שילדה כעין סוס
דאין בכינוי קדוש בכבורה.
ע"כ תוספת הרא"ש: ש' עור
נראה דאין זה ראה וכו'.
ונ"ל דאין זה דחוי דניחא
ליה למקט כרא"ל לפי שדבר
בכורות עצמו. תוס' הרא"ש:
א א שישכח תנא דאמר
סוטה ר' אליעזר היא ע"כ
ואכא כל הני דרשי את כיון
וכא ורא"ל לוקמה על מוראת
אב ואם להושי בכודין
לכבוד המקום וכו' ולעבור
בבית עשה וכו' (ע' תוס')
קמא ע"כ (ע"כ) בדאמר גבי
תפילין עשה ח' עשה וי"ל
הרא"ש דל"י וי"ל דלא
משמע ליה להושי מורא
בבית עשה וכו' ורא"ל
שבא ר"ע וכו' ת"ח. לפי
שמצינו בהם לן זה ומורא
ברב כמורא שמים אבל
ואהבת את ה' אלהיך לא
הוה ק"ל לרבות אב ואם
לענין אהבה (דמי' ביבין)
שהוה הכותב (בכודים)
לכבודו ע"כ מצאתו וי"ל
דטעות לפי בהמה וי"ל מאי
דכתבו ורא"ל ק"ל על דבר
ההוא שקביעותו על מאי
דאמר גבי כיון שהגיע
לאת ה' אלהיך תירא פירש
וכו' והוא ע"כ:

רבינו גרשום (המשך)

דפטרותו חן הכבורה כי אין
במקצת סימנים ואפילו
ספירם פשיטא השתא ומה
כיון וכו': חמור שילדה
מין סוס דכי אין בו מקצת
סימנין מבטיא פפורו אלא
לאו אתרויהו קאי וש"מ
דחמור דילדה מין סוס
הייב דכי יש בו מקצת
סימנים: לעולם אפרה קאי
ולא חמור ואי אפרה אי"כ
חמור שילדה מין סוס למאי
קמיה לה לפטור פשיטא לאו
פשיטא חמור דאיצטרי למינני
לה לפטורה דלא ליפטרי לה
מפרה שילדה חמור דס"ל
מדה הוא בפרה שילדה
חמור דכי אין לה מקצת
סימנים דפורו: דהא יש
ליה חמור: וכו' אבל הכא.
בחמור שילדה מין סוס
דאידי ואידי אין לה קרנים
אידי ואידי פרוסותי' קלוטות
ממאי דהאי מין סוס דלמא
אין הוא חמור אלא חמור
אדום בעלמא הוא. דסתם
סוס אדום וחמור שחור.
והאי דלמא אצ"ג דאדום
הוא אימא חמור אדום
הוא וליחייב בכבוד להכי
אצטריך למינני לה לפטורה
ואכתי לא דלחייב
בכבוד כי יש בו מקצת
סימן אלא בפרה שילדה מין
חמור וראיתו סימנין שילדה מין
סוס ופרה שילדה מין סוס
אכתי לא דיעינן: ומה הן
באכילה. ולדות של בהמה
טהורה שהוא כמין בהמה
טמאה מותרין מן באכילה
שהיוצא מן הטהור טהור
והיוצא מן הטמא טמא:

א ומה הן באכילה. מה הוא מיושב יותר שלל דבר אלא צפרה
שילדה מין חמור ולא חמור (ה' הילד פרה): א' צפרה
שהיוצא. לקמיה (ד' דייק מנייה מי גרלים של חמור אסורין והכא דייק מדקמני
שהיוצא שנותן טעם לדבר הוה ליה למינני והיוצא: א' ור"ב שמעון
נפקא מאת הגמ' הכא דריש ר"ש

תלמוד לומר פטר חמור פטר חמור שני
פעמים פטרי חמורים אמרתי לך ולא פטרי
סוסים וגמלים פריך רב אחאי א' כתב רחמנא
חד הוה אמינא דבר שהיה בכלל ויצא מן הכלל
ללמד לא ללמד על עצמו יצא אלא ללמד על
הכלל כולו יצא ולעולם בשה כתב רחמנא פטר
חמור אחרינא פטרי חמורים ולא פטרי סוסים
וגמלים ואימא מעטיניהו משה ולעולם בכל
דבר א"כ לכתוב רחמנא פטר חמור תפדה
בשה וחמור תפדה בשה פטר חמור תפדה
בשה פטר חמור תפדה בשה למה לי פטרי
חמורים אמרתי לך ולא פטרי סוסים וגמלים
ותנא דידן למעוטי סוסים וגמלים מנא ליה
אמר רב פפא יכל מוקד תזכר כלל שור ושה
וחמור פרט כלל ופרט אין בכלל אלא מה
שבפרט ישור ושה וחמור אין מידי אחרינא לא
ורבי יוסי הגלילי פטר הפסיק הענין ורבנן וי"ו
הדר ערבי קרא ור' יוסי הגלילי לא לכתוב לא
וי"ו ולא פטר ורבנן אידי דהא קדושת דמים
והא קדושת הגוף פסיק להו והדר עריב להו
איבעיא להו פרה שילדה מין חמור ויש בו
מקצת סימנין מהו עז שילדה מין רחל ורחל
שילדה מין עז דכי יש מקצת סימנין חייבת
בכבורה דהא טהורה והא טהורה הא קדושת
הגוף והא קדושת הגוף הכא דהא טמאה והא
טהורה הא קדושת הגוף והא קדושת דמים
לא או דלמא כיון דאידי ואידי בני מיקדש
בכבורה קדוש ואת"ל כיון דאידי ואידי מיקדש
בכבורה קדוש חמור שילדה מין סוס מהו הכא
ודאי לא בת מיקדש בכבורה הוא או דלמא
כיון דמין טמאה הוא קדוש אם תמצא לומר
כיון דמין טמאה הוא קדוש יפרה שילדה מין
סוס מהו הכא ודאי הא טהורה והא טמאה הא
בת מיקדש בכבורה והא לא בת מיקדש
בכבורה או דלמא סימנין מילתא היא תא
שמע בהמה טהורה שילדה מין בהמה טמאה
טהורה מן הבכורה אם יש בו מקצת סימנין
חייבת בכבורה מאי לאו אפי' פרה שילדה מין
סוס לא פרה שילדה מין חמור ת"ש פרה
שילדה מין חמור וחמור שילדה מין סוס
פטורה מן הבכורה אם יש בו מקצת סימנין
חייבת בכבורה מאי לאו אתרוייהו לא אפרה
שילדה מין חמור אבל חמור שילדה מין סוס
למאי קתני לה לפטורא פשיטא השתא ומה
פרה שילדה מין חמור דאידי ואידי בני מיקדש
בכבורה גינהו אמרת אם יש בו מקצת סימנין
אין ואי לא לא חמור שילדה מין סוס מיבעיא

איצטריך ס"ד התם הוא דיש לה קרנים והא אין לה קרנים הא פרוסותיה סדוקות והא פרוסותיה קלוטות אבל
הכא דאידי ואידי אין לה קרנים אידי ואידי פרוסותיה קלוטות אימא חמור אדום בעלמא הוא קמשמע לן: ומה
הן באכילה כו': למה לי למינני שהיוצא סימנא בעלמא הוא דלא תיחלף לך דלא תימא זיל בתריה דידיה
והאי טהור מעליא הוא והאי טמא מעליא הוא אלא זיל בתר אימיה מנא הני מילי דתנו רבנן² אך את זה לא
תאכלו ממעלי הגרה וממפריסי הפרסה יש לך שהוא מעלה גרה ומפריס פרסה ואי אתה אוכלו ואיזה זה
טהור שנוולד מן הטמא או אינו אלא טמא הנוולד מן הטהור וממפריסי הפרסה
הכי

סימן בעלמא הוא. לגרס' דלא תיחלף לך איזה מותר באכילה דיכל אינשי למיעט בייה: דלא תימא ויל בתריה
דידיה. דנולד אי הוה מין טהור ליהו טהור מעליא הלכך קאמר שהיוצא מן הטהור דול בתר אימיה הוא טהור היוצא
ממנה אצ"ג שהוא מין טמא טהור: או אינו. אפילו טמאה הנוולדה מן הטהורה לא תאכלו ומאי מבעלה

ס"ג מקרא אחר (שמות לד) ופטר חמור תפדה בשה אם אינו ענין
למעט שאר בהמה טמאה משה שהרי מעטין בפסוק ראשון מנחו ענין
למעטין מכל קדושת צבור: מסקינן לה רב אחא. הא תרוייהו לריכי
דאי כתב חד הוה אמינא הוה פטר חמור דבר דבר שהיה בכלל צבור
הבהמה הטמאה תפדה: ויאל מן הכלל
ללמד. שפדיונו בשה לא ללמד על
עצמו יאל אלא ללמד על הכלל כולו
יאל כו' ולעולם (ה' נפדין בשה ת"ל
מקרא אחר ופטר חמור תפדה לומר
לך זה בשה ולא אחר בשה: מעטיניהו
משה ולעולם כלל דבר. וקדושים
צבור: א"כ נפוס. קרא תניינא
חמור בשה תפדה ואלא ידענא דכפטר
קמישתעי מדהדר כתב פטר ש"מ
מדן פטר רחס ממעט להו לשאר
בהמות טמאות דאין להו דין בצורה:
לן מקנין טור. פטר שור ושה ופטר
חמור תפדה בשה כלל ופרט כהדדי:

חמור תפדה בשה כלל ופרט כהדדי:
פטר חמור הפסיק הענין. ללא
תנייניה בכלל ופרט דאי אקרא קמא
קא מהדר מכדי כתיב לעיל מינייה
פטר שור ושה לכתוב וחמור תפדה
בשה ונהדר אפטר לעיל אלא מדהדר
כתב פטר ש"מ ללא אקרא קמא
קמהדר: וי"ו. דכתב ופטר חמור
ערביה ומהדריה אקרא קמא דוי"ו
מוסף על ענין ראשון: ור' יוסי אמר
לך אי אקרא קמא קאי לא לכתוב
פטר לאפסוקיה ולא נטריך וי"ו
לעריבה: והדר עריב להו. למימר
לדעייניה בכלל ופרט: או דלמא כיון.
דמרוייהו שור דמין בהמה טמאה
גינהו ללא שינוא ימינא הוה וכי אית
מקלת סימניס דלאס חייב: סימנין
מילתא. חשונה היא דלע"ג דלישתני
כולי האי מחייבי ליה מקלת סימנין
צבורה: מאי לאו אפי' פרה שילדה
מין סוס. וש"מ סימנא מילתא היא
וכ"ש כולהו דאין: לא אפרה שילדה
מין חמור. דהואיל תרוייהו בני
קדושת (ה' בהמה גינהו כי אית מקלת
סימנין חייב ולא תפשוט מינה אלא
דהא: מאי לאו אסרוייהו. קאי האי
ואס יש מקלת סימנין ותפשוט מינה
תתי: לא אפרה שילדה מין חמור.
ומשום דתרוייהו קדשי צבורות: אבל
חמור שילדה מין סוס למאי הלכא
קתני לה הכא לפטורא. לאשמעינן
דגמדה הוה ופטור מן הצבורה כי לית
קתני חמור שילדה מין סוס אבל סיפא
לאו עלה מהדר: חמור אדום (ה'
ולחייב צבורה קמ"ל. סתם סוסים
אדומים הן: סימנא בעלמא דלא
סחלין לך. גירסתך בגמטה ומימא
טהורה שילדה מין טמאה אסור
וטמאה שילדה מין טהורה מותר:
דבר

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ואל וכו'
ולעולם אין נפדין אלא בשה
וט' מיהא בשל טמא ל' (ה'
(ב) ו"ה חמור חמור
בעלמא הוא וליחייב:

רבינו גרשום

פריך רב אחאי. דידי בעית
למעט פטרי סוסים וגמלים
למעט דבר דהא פטר חמור
אחרינא לא מייתי להכי
אלא תרוייהו צריכי: דאי
כתב רחמנא חד הוה אמינא
הוה פטר חמור דבר שהיה
בכלל בסור ההמה הטמאה
תפדה: ויצא מן הכלל.
דכתב ופטר חמור תפדה
בשה ולא ללמד על עצמו
כו': א"כ דלעולם בכל דבר
א"כ לכתוב ופטר חמור
תפדה בשה וחמור תפדה
בשה פטר חמור תפדה
למה לי פטרי חמור אמרתי
לך לפדות ולא פטרי סוסים
וגמלים כו': כל מקצת חמור
כלל שור ושה וחמור דסימן
ליה ופטר חמור תפדה
בשה וחייב ליה פפרטא:
ור' יוסי הגלילי. אמר לך
האי חמור לא הוה פפרטא
דפטר הפסיק הענין ואי
אתה לודנו לחמור עם שור
ושה בכלל ופטר ולא כלל
ופטר הוא: ורבנן אמרי
אין דאי חמור גמלי
מהווא פפרטא דוי"ו ופטר
הדר וערביה דמוסף על ענין
ראשון הוה בני פפרטא:
ור' יוסי הגלילי. א"כ דהדר
פפרטא הוא לא לכתוב לא
וי"ו ולא פטר: פסיק ליה.
ופטר והדר י' וערבי שור
דהוה חד פפרטא ור' יוסי
לא משמע ליה האי והדר
ערבי: כו' בו מקצת סימן.
שורמה לפרה: או דלמא
אין דמין טמאה הוא והוא
הובן והאם קדוש בכבורה
קדוש גם הובן והוא יוש
בו טמאה מותרין: לא אפרה
שילדה מין חמור. כי יש בו
מקצת סימן א' חייב דאידי

ואידי בני מיקדש בכורה גינהו ובהא קאמר ברייתא בהמה טהורה שילדה מין טמאה ולא שילדה מין סוס ואכתי לא
דיענין לא בחמור שילדה מין סוס ולא בפרה שילדה מין סוס: מאי לאו. אתרוייהו (קמ"ל) קאי האי אם יש בו
מקצת סימנין ושמ פירה מין סוס דחייב בכבורה: לא. אפרה שילדה מין חמור קאי: למאי קתני לה לפטורא.